

DEPUTAT ÎN PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

MD-2073, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfint 105

www.parlament.md

17 noiembrie 2015

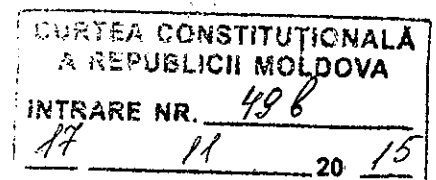
S nr. 14

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu, 28
Chișinău MD 2004
Republica Moldova

SESIZARE

*prezentată în conformitate cu articolul 25 lit. c) din Legea nr. 317-XIII
din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională și
articolele 38 alineat 1 litera g) și 39 din Codul Jurisdicției
constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995*

II. OBIECTUL SESIZĂRII

Prezenta sesizare are ca obiect de examinare interpretarea Constituției cu privire la compatibilitatea funcției de judecător și/sau de președinte al Curții Constituționale a Republicii Moldova, în cazul în care, pe perioada mandatului, se admit declarații publice care atentează la principiul colegialității, independenței, imparțialității, precum și alte principii care guvernează activitatea judecătorilor Curții Constituționale. Necesitatea înaintării acestei sesizări are la bază ieșirile recente și continui ale președintelui Curții Constituționale, domnul Alexandru Tănase.

III. JUSTIFICAREA SOLICITĂRII PRIVIND INTERPRETAREA CONSTITUȚIEI

Expunerea faptelor

În luna aprilie 2011 domnul Alexandru Tănase a fost numit în calitate de judecător al Curții Constituționale. La momentul numirii domnului Alexandru Tănase în calitate de judecător, președinția Înaltei Curți era asigurată de către domnul Dumitru Pulbere.

Ulterior, judecătorii Curții Constituționale, domnul Victor Pușcaș și doamna Elena Safaleru, au înaintat un demers prin care solicitau convocarea ședinței plene a Înaltei Curți în legătură unele declarațiile publice ale președintelui Curții Constituționale, domnul Dumitru Pulbere.

Prin hotărârrea Înaltei Curți din 28 septembrie 2011, urmare a exprimării votului de neîncredere, domnul Dumitru Pulbere a fost destituit din funcția de președinte al Curții Constituționale pentru următoarele:

În ședința plenară judecătorul dl Victor Pușcaș a propus de a exprima dlui Dumitru Pulbere vot de neîncredere și de a-l destitui din funcția de Președinte al Curții Constituționale pentru următoarele declarații publice incompatibile cu prevederile constituționale: că Parlamentul încalcă de doi ani Constituția prin nealegerea șefului statului și dacă șeful statului nu va fi ales până la 28 septembrie, Parlamentul urmează a fi dizolvat, iar orice decizie a Parlamentului după această dată nu va fi legală, precum și pentru susținerea în cadrul emisiunii televizate a afirmației interlocutorului că se va crea situația de uzurpare de către Parlament a puterii de stat. În opinia sa, prin aceste declarații dl Dumitru Pulbere și-a depășit atribuțiile de Președinte al Curții Constituționale, aducând atingere imaginii Curții Constituționale în fața autorităților publice.

În ședința plenară s-a subliniat că dl D.Pulbere, în calitate de Președinte al Curții Constituționale, a comis încălcări ale principiului colegialității, iar în cadrul unei emisiuni televizate difuzate la postul „Prime” pe data de 13.02.2011 a divulgat secretul deliberărilor.

Urmare a demiterii domnului Dumitru Pulbere din funcția de președinte al Curții Constituționale, în luna octombrie 2011, în funcția de președinte, pentru un termen de 3 ani, a fost ales judecătorul, Alexandru Tănase, care deține această funcție până în prezent, urmare a realegerii sale în calitate de președinte al Înaltei Curți la 06 octombrie 2014.

Pe parcursul activității sale în calitate de judecător și președinte al Curții Constituționale, domnul Alexandru Tănase a avut mai multe contacte cu presa, în cadrul cărora a exprimat varii opinii, poziții, cu referire atât la situația Înaltei Curți, dar și cu referire la situația economică, politică și socială, deseori aducând critici grave actorilor politici, dar și ramurilor puterii în stat.

Autorul proiectului va menționa doar câteva din aceste declarații:

Reportaj Publika TV:

În ultima perioadă de timp, tot mai multe voci spun că Alexandru Tănase, actualul președinte al Curții Constituționale, ar putea prelua conducerea Partidului Popular. O asemenea ipoteză a fost luată în calcul și de **analistul politic Igor Boțan**, în cadrul unui interviu pentru Europa Liberă.

"Este o ipoteză, care a fost lansată chiar atunci, în aprilie 2011. Astfel de zvonuri nu pot fi oprite în niciun fel. Dacă există, circulă, **probabil că au un anumit temei**. Dar mă îndoiesc că lucrurile sunt atât de simple și că acest lucru se va întâmpla. Pun la îndoială acest lucru", a spus analistul politic Igor Boțan.

Solicitat de Publika.md, președintele Curții Constituționale a catalogat aceste informații ca fiind niște "proști".

"Conform Constituției Republicii Moldova, președintele Curții Constituționale nu poate avea funcții politice. **Nu vreau să comentez toate prostiile**. Eu nu am voie să fac politică", a precizat președintele Curții Constituționale, Alexandru Tănase.

Reportaj Publika TV:

Parlamentul nu poate fi dizolvat, în prezent, și nici nu pot fi organizate alegeri parlamentare anticipate. Precizările au fost făcute de președintele Curții Constituționale, Alexandru Tănase, care susține că în ultimele șase luni de mandat ale șefului statului, **Legislativul nu poate fi dizolvat nici chiar sub presiunea străzii.**

Potrivit lui Tănase, **Parlamentul își încetează un mandat doar dacă nu a reușit să aleagă președintele țării**, dacă nu poate numi un nou Guvern sau în cazul în care timp de trei luni nu a adoptat nicio lege. În plus, niciun act legislativ nu prevede posibilitatea autodizolvării Parlamentului, așa cum solicită reprezentanții mai multor formațiuni politice.

"**În spațiul public se vehiculează multe ipoteze legate de dizolvarea Parlamentului**, care, din păcate, sunt destul de departe de realitate, oricât de mult s-ar dori acest lucru, chiar dacă parlamentarii și-ar dori alegeri anticipate, Constituția nu le oferă lor posibilitatea de autodizolvare", a spus președintele Curții Constituționale, Alexandru Tănase.

Articol DW :

Miercuri, 23 septembrie, a fost ultima zi în care Legislativul de la Chișinău mai putea fi dizolvat. Alegeri anticipate, așa cum cer protestatarii din Piața Marii Adunări Naționale nu mai pot avea loc.

Așa prevede Constituția: „Parlamentul nu poate fi dizolvat cu 6 luni înainte de expirarea mandatului președintelui”. Mandatul actualului președinte expiră la 23 martie 2016. Nicolae Timofti a fost ales pe 16 martie 2012, în Parlament, cu votul a 62 de deputați, inclusiv cu cele ale liderilor socialiști Igor Dodon și Zinaida Greceanîi, care acum cer alegeri anticipate. Ceremonia de învestire a lui Timofti a avut loc pe 23 martie 2012. Președintele Curții Constituționale a Republicii Moldova, Alexandru Tănase, a oferit un interviu, în exclusivitate pentru DW, în care a explicat norma constituțională și a vorbit despre corupția mare din Moldova.

Deutsche Welle: În Moldova oamenii protestează în stradă de mai bine de două săptămâni contra corupției. Cum i-ați explica unui străin amploarea acestui fenomen în Republica Moldova?

Alexandru Tănase: Este greșit să calificăm acest protest ca fiind unul doar împotriva corupției. În Moldova mereu a existat corupție, începând cu marele jaf al patrimoniului național, numit marea privatizare, când guvernării de la acea vreme au pus mâna pe întreg patrimoniul statului, și terminând cu furtul miliardului. Din păcate, în acest sfert de secol de independență, cuvântul corupție a devenit sinonim cu cuvântul stat. *Nu cred că astăzi se fură mai mult ca în 2005 sau în 1995. Problema este cu totul alta. În 2009, oamenii au obținut o speranță că lucrurile se vor schimba: că se va termina cu năvășismul, că banii publici vor fi administrați corect, că în economie se va instaura o competiție onestă, iar justiția va face dreptate - nu banii, că opțiunea europeană este una fermă și nu o minciună cum a fost până la 2009.* Societatea credea, în naivitatea sa, că în rezultatul revoluției twitter, la putere va veni o nouă clasă politică. Din păcate, cu trecerea timpului s-a constatat că totul a fost o iluzie. *Puterea de stat este împărțită exact de aceleași persoane ca și până la 2009, cu mici excepții, iar integrarea europeană este mai mult mimată decât asumată conștient și plenar de cei care dețin puterea în stat.* Iată de ce cred că acest protest este mai degrabă unul împotriva mimării integrării europene. Este un protest împotriva minciunii și ipocriziei în care s-au scufundat guvernările de la 2009 încoace.

DW: Ce anume a accentuat senzația oamenilor că se fură exagerat de mult?

A.T.: Așa-zisul „furt al miliardului” indubitabil că a jucat rolul de detonator. În timp ce majoritatea populației o duce destul de greu, faptul că banca de stat a fost pur și simplu jefuită de cei care trebuiau s-o administreze, nu putea să nu genereze o asemenea stare de spirit. *Permanentele scandaluri de corupție din cadrul puterii, lipsa oricărui progres în reforma justiției, i-a făcut pe oameni să înțeleagă că ei sunt mințiți, că sub paravanul integrării europene, de fapt, au loc cu totul alte lucruri. De asta cred că asistăm mai degrabă la un protest împotriva minciunii instituționalizate.*

DW: Cum se manifestă corupția mare în Moldova? Prin ce?

A.T.: *Corupția este generată de actualul sistem politic și administrativ din țară, care permite exercitarea unui control quasi-general asupra puterii de stat și reduce la zero ideea de separație a puterilor în stat. Republica Moldova este guvernată prin persoane interpusse. Adevărații decidenți sunt alții decât cei care dețin anumite funcții în stat.* Această problemă nu poate fi rezolvată prin proteste, demisii și, cu atât mai mult, prin măsuri represive. Este necesară o reformă structurală fundamentală de asemenea natură, încât nimeni să nu poată controla întreaga putere în stat. *Atâta timp cât într-un cabinet, unde încap trei-patru persoane, se va decide cine va fi șeful statului, mai apoi, în același cabinet, se va decide pe cine acest șef al statului va propune ca prim-ministru, și tot așa mai jos, nici un protest, demisie sau arestări nu vor avea niciun efect.* Este necesar de a modifica sistemul astfel încât să avem partide cu democrație internă, unde deciziile ar fi luate de organele de partid, dar nu pe culoar. Este necesar să avem un parlament, unde deputații ar avea vocea lor, dar nu doar vociferează ce le spune șefu'. Doar asemenea reforme pot conduce la o altă calitate a guvernării, implicit și la dispariția mării corupții.

DW: Securitatea statului a fost afectată?

A.T.:

DW: De ce nu funcționează instituțiile statului? De ce cei care fură de la popor nu sunt pedepsiți, nu li se confiscă averile, nu li se întâmplă nimic?

A.T.: *Instituțiile statului nu funcționează așa cum trebuie să funcționeze deoarece sistemul de stat este astfel construit. Din moment ce avem un sistem ce permite ca puterea de stat să fie distribuită și exercitată de trei-patru persoane, dar nu de parlamentari și de membrii guvernului, altfel nici nu poate fi. Avem un sistem apropiat celui sovietic, unde există un „politbiuro” care decide totul, iar miniștrii și deputații, doar validează aceste decizii. Într-un asemenea sistem este naiv să te aștepti ca instituțiile statului să funcționeze altfel. Voi repeta ce am spus mai sus și cu alte ocazii: măsurile represive au un rol adiacent, complementar în cadrul inițiativelor anticorupție. Luate separat, nu vor produce nici un efect. Vom umple pușcăriile cu „țapi ispășitori” și aceștia aleși selectiv, iar marea corupție nu va fi afectată, exact ca pe timpul sovietic. Peste câțiva ani, vom ajunge să constatăm că sistemul se va adapta, iar lucrurile vor rămâne în mare parte la fel. Să nu uităm că justiția și sistemul de urmărire penală este format tot de zona politicului. Iată de ce, fără o reformă fundamentală a sistemului politic, lichidarea marii corupții nu va fi posibilă.*

DW: Dvs. ați făcut cândva parte dintr-un partid care, cel puțin la începutul guvernării pro-europene, în 2010-2012, încerca să se opună procesului de luare a statului în captivitate, încerca să-i deconspire pe cei care vor să-și subordoneze instituțiile statului, justiția. Apoi parcă a renunțat și a devenit părtaș la marile abuzuri. Ce s-a întâmplat de fapt?

A.T.: *Este un subiect pe care nu vreau să-l comentez. Mă voi limita la mențiunea că, din punct de vedere politic și moral, astăzi partidul din care am făcut cândva parte are prea puțin în comun cu partidul la fondarea căruia am participat în 2007. Chiar dacă are aceeași denumire, siglă și lider, este o cu totul altă entitate.*

DW: Protestatarii cer demisia președintelui, alegeri parlamentare anticipate. Cât de întemeiate sunt aceste revendicări în opinia Dumneavoastră?

A.T.: **Constituția prevede doar trei cazuri de dizolvare a Parlamentului: imposibilitatea alegerii șefului statului, imposibilitatea formării guvernului și imposibilitatea adoptării legilor. Nici una din aceste circumstanțe nu pot fi constatate. Mai mult, în ultimele 6 luni din mandatul președintelui, Parlamentul nu poate fi dizolvat. Din moment ce Parlamentul nu poate fi dizolvat, nici alegerile anticipate nu au cum să aibă loc. Sunt cerințe care sună bine și mobilizator pentru public, dar fără șanse de realizare.**

DW: Două partide pro-ruse au anunțat manifestații antiguvernamentale începând cu 27 septembrie. Cât de mare este pericolul ca protestul pașnic al oamenilor să fie deturnat? Ar exista părți interesate de un astfel de scenariu?

A.T.: Dreptul la protest este un drept fundamental, consfințit în Constituție. Atâta timp cât protestele sunt pașnice, toate partidele, indiferent de opțiunile geopolitice, au dreptul să

protesteze. Protestele pașnice sunt elemente indispensabile democrației. În privința pericolelor, nu vreau să discut scenarii ipotetice. Există instituții ale statului a căror sarcină de bază este menținerea ordinii publice. Ele știu ce au de făcut.

DW: Atât protestatarii din Piața Marii Adunări Naționale, cât și liderii partidelor radicale de stânga pledează pentru modificarea Constituției în sensul alegerii șefului statului de către popor. Primii spun că nu mai vor ca șeful statului să fie ales prin baruri, în baza unor înțelegeri oculte, iar ceilalți simt, probabil, că momentan un astfel de amendament i-ar avantaja politic. Ce condiții juridice ar trebui întrunite pentru operarea acestei modificări și care formă e mai bună pentru Moldova astăzi?

A.T.: Constituția poate fi modificată prin Parlament sau prin referendum. Dacă va exista o majoritate constituțională să opereze o asemenea modificare în Parlament sau să organizeze un referendum, Constituția ar putea fi modificată. În privința oportunității acestei reforme, este necesară o analiză multidimensională. Nu este vorba doar de procedura de alegere, este vorba despre forma de guvernământ. Acest subiect trebuie tratat în contextul general al organizării puterii în stat, corelat cu sistemul administrativ, sistemul electoral, etc. O asemenea reformă ar presupune o redistribuire și o reponderare a puterilor în stat. Sper ca viitorul șef al statului să lanseze un asemenea dialog, ca într-o perspectivă de câțiva ani să clarificăm această problemă.

DW: Este cursul pro-european al Moldovei unul ireversibil, așa cum susțin unii exponenți ai guvernării sau încă totul se poate schimba radical?

A.T.: Nimic nu este ireversibil. Nici UE și nici NATO nu sunt date de la Dumnezeu și nu sunt veșnice. Veșnic este doar poporul. Toate lucrurile sunt într-o continuă mișcare, schimbare și adaptare la noi cerințe, condiții și provocări. Nu va veni UE să ne facă nouă curat în casă, la fel cum nu va veni NATO să ne ofere securitate. Important este să știm noi ce vrem. Noi suntem cei care trebuie să luăm decizii pentru noi și pentru viitorul copiilor noștri, dar nu să așteptăm să ne pice para mălăiață „în gura lui Nătăfleată”.

Realitatea TV

- Vreau să începem discuția noastră de la demisia Guvernului. După anunțul făcut de Chiril Gaburici, Parlamentul are la dispoziție trei luni ca să numească Guvernul, acest termen expirând pe 12 septembrie. Dacă Parlamentul nu reușește să investească Guvernul, șeful statului poate dizolva Legislativul, dar nu este obligat să o facă. Ce se întâmplă dacă președintele țării nu dizolvă Parlamentul? Interimatul Guvernului poate dura la nesfârșit?

Alexandru Tănase: Potrivit Hotărârii Curții Constituționale nr. 30 din 1 octombrie 2013, termenul de 3 luni, prevăzut de alin.(1) al art. 85, este un termen-limită de dizolvare a Parlamentului, comun pentru ambele cazuri în care intervine o situație de criză sau conflict, și anume: ”imposibilitatea formării Guvernului sau blocarea procedurii de adoptare a legilor”. Astfel, termenul de 3 luni este un termen general limită pentru formarea Guvernului, începe să

curgă de la data apariției circumstanțelor ce au determinat necesitatea formării unui nou Guvern, curge indiferent de declanșarea procedurilor de formare a noului Guvern sau/și de efectuarea procedurilor de investiție, include perioadele de consultare a fracțiunilor parlamentare și a altor proceduri legale. Curtea a statuat că dreptul discreționar al șefului statului de a dizolva sau de a nu dizolva Parlamentul în cazul neacceptării votului de încredere pentru formarea Guvernului intervine după expirarea a 45 de zile de la prima solicitare și respingerea a cel puțin două solicitări de investiție până la expirarea termenului de 3 luni. În cazul în care Parlamentul nu a reușit să investească Guvernul în termen de 3 luni de zile, șeful statului este obligat să dizolve Parlamentul, astfel dreptul lui discreționar de a dizolva Parlamentul se transformă în obligație.

- Dacă șeful statului dizolvă Parlamentul, tot Constituția spune că Legislativul nu poate fi dizolvat în ultimele șase luni din mandatul președintelui țării, iar aceste ultime 6 luni încep să curgă din 23 septembrie. Ce s-ar putea întâmpla dacă totuși președintele decide să dizolve Parlamentul, chiar și cu câteva zile înainte de ultimele sale luni de mandat?

A.T: Sper să nu se ajungă la o asemenea situație. Din declarațiile liderilor principalelor partide parlamentare rezultă că în termeni cât mai restrânși va fi formată o majoritate parlamentară. Dacă totuși se va ajunge la o asemenea situație de criză, între 12 septembrie și 23 septembrie există suficient timp pentru ca șeful statului să execute acele obligații constituționale pe care le are, așa cum a stabilit Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 30 din 1 octombrie 2013. Dacă prin absurd s-ar ajunge la un conflict între termenii de dizolvare obligatorie a Parlamentului și interdicția de dizolvare a Parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al președintelui Republicii Moldova, Curtea Constituțională este instituția care, potrivit Constituției, are competența exclusivă de a-l rezolva.

- Fără Parlament, cu un Guvern interimar și cu un președinte pe final de mandat, nu ne-am pomeni într-o situație de impas?

A.T: Constituția nu este un act sinucigaș, ea conține soluții pentru orice situații, cât de complicate sau absurde nu ar părea acestea. Societatea poate fi liniștită, nu există impas sau situații, care în mod legal nu pot fi depășite. După cum menționam mai sus, Curtea Constituțională este instituția care are competența exclusivă de interpretare a normelor constituționale pentru a evita blocaje de genul celor la care va referiți dvs.

- După ce pe 12 iunie domnul Gaburici și-a anunțat demisia, pe 16 iunie dumnealui a prezidat ultima ședință a Executivului, în cadrul căreia au fost adoptate peste 50 de proiecte de legi și hotărâri. Cât de legale sunt aceste hotărâri și până la urmă decizia în sine este una legală?

A.T: Eufemistic vorbind este o situație cam stranie când primul ministru își anunță public demisia, liderii principalelor partide parlamentare declară că încep negocierile privind formarea

unui nou guvern, iar peste patru zile guvernul demisionar este convocat într-o ședință, de parcă ar fi un guvern plenipotentiar, unde adoptă peste 50 de proiecte, o bună parte din care aparent depășesc prevederile constituționale, care vorbesc de "îndeplinirea numai a funcțiilor de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern". În asemenea mod, un guvern demisionar angajează viitorul guvern pentru anumite proiecte sau decizii pentru care nu se cunoaște dacă vor fi sau nu parte a viitorului program de guvernare al viitorului guvern. În cazul de față, guvernul a adoptat aceste proiecte cu o zi înainte ca CCM să se pronunțe pe această subiect. Prin urmare, există o anumită incertitudine, care însă nu pune în discuție valabilitatea acestor proiecte. Toate proiectele adoptate în acea ședință au fost publicate în Monitorul Oficial, au intrat în vigoare și se prezumă a fi constituționale până la proba contrarie. Dacă cineva va sesiza Curtea referitor la acest aspect, Curtea va decide cu discernământ în fiecare caz în parte.

- Vorbeam mai sus despre ultimele luni de mandat ale președintelui țării. Moldova riscă să ajungă din nou în imposibilitatea alegerii șefului statului, în condițiile în care în Parlament nu există deocamdată voturile necesare alegerii acestuia și nici Constituția nu a fost modificată, astfel, încât președintele să fie ales de popor?

A.T: Un asemenea risc există, dar cred că este un risc asumat deliberat de partidele politice parlamentare. Din 5 septembrie 2010, când s-a încercat soluționarea acestei probleme prin referendum constituțional, până în acest moment nu a fost lansat niciun proiect asumat clar, care ar urmări scopul de a clarifica procedura de alegere a șefului statului. Excepția o constituie tentativa de modificare a art. 78 din Constituție prin organizarea unui referendum concomitent cu alegerile parlamentare din 2014. CCM a oferit un aviz negativ acestei inițiative ca fiind contrare Constituției, explicând exact modalitatea și termenii de modificare a Constituției pe calea referendumului. Era suficient ca autorii acestei inițiative să elimine lacunele constatate de Curte și carul s-ar fi mișcat din loc, dar din acel moment au trecut mai bine de 10 luni și nu a mai urmat nimic în acest sens. Mai mult ca atât, nu am sesizat nicio discuție publică în acest sens, iar proiectul de revizuire a Constituției elaborat de Parlament se referă la alte aspecte (cum ar fi bunăoară cumularea mandatului de deputat cu cel de ministru), nu și la modificarea art.78 din Constituție. În asemenea circumstanțe, singura concluzie logică este că liderii principalelor formațiuni parlamentare au decis să mențină în mod conștient procedura de alegere a șefului statului așa cum este ea prevăzută de art. 78 din Constituție.

- În cazul în care s-ar merge pe ideea modificării Constituției în Parlament, cum ar fi mai bine: ca modificările să prevadă alegerea șefului statului de către popor sau ca acest drept să îi revină în continuare Parlamentului, dar să fie redus numărul de voturi necesare alegerii șefului statului?

A.T: Indiferent de modalitatea de modificare a Constituției - pe cale parlamentară sau pe calea referendumului, situația existentă trebuie rezolvată. Este inadmisibil ca de fiecare dată când

expiră mandatul șefului statului, țara să se confrunte cu crize politice, riscuri de dizolvare a Parlamentului și așa mai departe. Același lucru este valabil și dacă vorbim de posibilele modalități de alegere a șefului statului. Până la urmă este o decizie politică și indiferent care ar fi aceasta, ea trebuie să genereze stabilitate și nu invers.

- În condițiile în care Constituția Republicii Moldova este pe alocuri ambiguă și nu stabilește termene și noțiuni clare, după părerea dvs., cum ar fi mai bine ca anumite articole din Constituție să fie modificate de Parlament sau să se meargă pe ideea elaborării unei noi Constituții, lucru despre care s-a mai discutat anterior?

A.T: Nu sunt de acord că actuala Constituție conține atât de multe ambiguități, încât să facă imposibilă aplicarea ei. Dacă prevederile constituționale ar fi fost înțelese, interpretate și aplicate cu bună credință, lucrurile ar fi revenit la normal. Nici o Constituție, cât de exactă nu ar fi ea, nu va furniza stabilitatea instituțională, atunci când interpretările sunt făcute în funcție de conjunctura imediată, sau în funcție de un anumit interes politic de moment. În ceea ce privește elaborarea unei noi Constituții, sau modificarea actualei, nu este o diferență principială. Este posibil de recurs la ambele modalități.

- Cum credeți, există șanse și voință politică pentru ca Legea Supremă să fie modificată în Parlament?

A.T: În calitatea mea de judecător constituțional, nu cred că pot să mă pronunț asupra existenței sau inexistenței șanselor sau a voinței politice. Mă voi limita la constatarea că pentru moment nu a fost anunțată public intenția de a efectua o reformă constituțională.

- Recent, Partidul Comuniștilor a venit cu un proiect de lege privind statutul de neutralitate al Republicii Moldova, prevăzut tot de Constituție. Ulterior, Parlamentul a creat un grup de lucru care se va ocupa de îmbunătățirea acestui proiect, care ar urma "să întărească" această prevedere constituțională. În același timp, Curtea Constituțională urma să se pronunțe asupra unei sesizări a Partidului Liberal, care vizează acest subiect.

A.T: Solicitarea PL de a interpreta art. 11 din Constituție nu vizează același subiect ca și proiectul PCRM privind statutul de neutralitate permanentă. Deși ambele se referă la neutralitatea RM, problematica abordată este diferită.

- Dacă această prevedere (Moldova proclamă neutralitatea sa permanent - potrivit Constituției) nu ar mai fi în Legea Supremă, citez: "asta înseamnă că ne vom pierde independența", așa cum declară comuniștii?

A.T: Nu cred că această discuție are logică atâta timp cât nu știm despre ce vorbim. Să vedem concuțiile grupului de lucru care a fost creat, să știm exact care este scopul acestui proiect și după asta putem discuta.

- Același articol 11 din Constituție, privind statutul de neutralitate, prevede că Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său. Poate fi vorba de neutralitate atunci când pe teritoriul său, în regiunea transnistreană – care din punct de vedere juridic aparține Republicii Moldova, staționează trupe rusești?

A.T: Curtea se va pronunța și asupra acestui aspect al problemei.

- Domnule Tănase, de multe ori Curtea Constituțională a fost acuzată de faptul că ar fi influențată politic. De ce apar aceste acuzații?

A.T: De obicei se aruncă cu pietre în pomul care face roade. Acuzațiile vin în special din partea guvernării. Nu suntem noi nici prima și nici ultima Curte Constituțională care nu este pe placul guvernării. Și la case mai mari se întâmplă asemenea lucruri. Într-adevăr, guvernarea nu este mulțumită de faptul că CCM le cenzurează deciziile. Dar, de fapt acesta și este rostul unei Curți Constituționale, să invalideze deciziile celorlalte puteri, în cazul când acestea contravin Constituției. În același timp, acesta este un indice că o Curte Constituțională își face datoria așa cum trebuie. Dacă ar fi să acționăm astfel ca să fim pe placul guvernării, ar trebui să nu declarăm neconstituțional nimic. Statistica hotărârilor CCM arată diferit. Peste 60% din sesizări sunt câștigate de opoziție. Dacă am închide ochii la acele încălcări ale Constituției pe care le constatăm nu ne-ar fi criticat nimeni. Am fi primit ordine și medalii și am fi fost lăudați mereu. Așa au stat lucrurile până la 2011, când Curtea pronunța câte 10-15 decizii pe an, dintre care opoziția nu câștiga mai niciuna. Acum, când lucrurile s-au schimbat, unora le este greu să accepte independența CCM. În fond cam acesta este motivul pentru care ne atacă. Toata lumea vorbește de schimbare, dar foarte puțini sunt cei care ar accepta să se schimbe pe sine însuși.

- Dumneavoastră nu vă este dor de politică?

A.T: CCM este o instituție politico-juridică, plasată de Constituție deasupra celorlalte puteri – legislativă, executivă și judecătorească. Deciziile Curții sunt decizii politico-juridice, prin urmare judecătorii CCM sunt conexați la toate procesele politice. Dar, dacă prin politică aveți în vedere șobolăneala din culuarele puterii, de astea nu mi-i dor.

- Recent Dorin Chirtoacă a declarat că dumneavoastră ați putea reveni în politică, după încheierea mandatului de președinte al Curții Constituționale. Aveți asemenea planuri?

A.T: Am tot respectul pentru Dl. Chirtoacă, pentru faptul că este un tip integru cu viziuni politice clare, pe care nu și le schimbă în funcție de conjunctură sau interes. În ceea ce privește

revenirea în politică: în mai puțin de doi ani îmi voi încheia mandatul de judecător, după asta voi vedea.

- Am văzut recent o știre precum că dvs. ați fi un posibil candidat la funcția de procuror general - procuror european, despre care se tot vorbește. Ați discutat cu cineva dintre cei de la guvernare acest lucru sau e doar o știre scrisă cu scopul de a vă discredita?

A.T: Nu este o știre, ci este un fals grosolan, care se încadrează perfect în logica politică de pe malurile Bâcului. În primul rand, funcția de procuror general nu este vacantă. Nu văd cum această funcție ar deveni vacantă înainte de expirarea mandatului actualului procuror general. Prin urmare discuția este lipsită de sens. Chiar dacă ar fi să admitem că această funcție ar fi vacantă, niciodată persoanele care controlează puterea în Republica Moldova nu ar permite accederea mea într-o asemenea funcție.

Europa Liberă

Europa Liberă: De ce sesizarea a fost pusă pe rol cu viteza luminii?

Alexandru Tănase: A fost o procedură obișnuită pentru cazurile când se solicită examinarea în regim de urgență. În acest caz, autorii sesizării au solicitat ca aceasta să fie examinată până la expirarea termenului de 15 zile de la desemnare, când candidatul pentru funcția de Prim-ministru urma să ceară votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului. Autorii sesizării au invocat faptul că o eventuală hotărâre a Curții după acea dată ar fi fost una tardivă. Curtea a decis ca au existat motive întemeiate pentru a da curs unei asemenea solicitări. Decizia Curții a fost adusă imediat la cunoștința Guvernului, Parlamentului și Președintelui Republicii. Curtea a procedat la fel de fiecare dată în situații similare. Spre exemplu, sesizarea privind votul secret în cadrul procedurii de alegere a Președintelui Republicii Moldova, înregistrată la 26 decembrie 2011, a fost, pentru considerente similare, examinată în regim de urgență, deja în data de 12 ianuarie 2012, deci înainte de data preconizatelor alegeri repetate.

Europa Libera: Ați așteptat aceste reacții pro și contra după ce înalta Curte a pronunțat verdictul?

Alexandru Tănase: De fiecare dată când Curtea a invalidat legi, hotărâri ale Parlamentului, Guvernului sau decrete prezidențiale, am fost ținta unor atacuri vehemente din partea autorităților. Doar câteva exemple.

Atunci când Curtea a declarat neconstituțională modalitatea în care Guvernul și-a asumat răspunderea pentru un pachet de legi. Nu a combătut nimeni nici un argument din hotărârea noastră, cu toate acestea, puterea a declanșat o adevărată campanie mediatică împotriva judecătorilor Curții.

Atunci când am constatat că Parlamentul a încălcat procedura obligatorie prevăzută de Constituție privind alegerea Președintelui Republicii Moldova prin vot secret, din nou am fost supuși unor critici foarte dure. Dacă vă amintiți, exact aceleași persoane care ne atacă azi, ne acuzau de uzurparea puterii în stat. Bunăoară, ex-ministrul justiției, dl Ion Păduraru, declara cu privire la Hotărârea CC din 12 ianuarie 2012 că „este cea mai rușinoasă hotărâre luată de Curtea Constituțională vreodată”, că „parlamentul nu este legitim și nu are dreptul să aleagă președintele, iar dacă îl va alege acesta va fi unul nelegitim”. Tot dumnealui declara că pentru a intra în câmpul legalității, Parlamentul trebuie dizolvat, urmând a se purcede la alegeri anticipate. În mod surprinzător, după alegerea dlui N.

Timofti în funcția de Președinte al țării, dl Ion Păduraru a devenit secretar general al administrației prezidențiale. A acceptat această funcție, uitând de pretinsa „lipsă de legitimitate” a actualului Parlament și Președinte. Un alt „critic” vehement al hotărârii CC din 22 aprilie, la fel de virulent convingea societatea în 2008 că legea privind interdicția dublei cetățenii pentru persoane publice este perfect legală și nu încalcă nimănui niciun drept. Cu toții știm soluția adoptată de CEDO în cazul cu dubla cetățenie.

Reacția la hotărârile Curții Constituționale reprezintă un indice de maturitate a clasei politice. **Cum sunt politicienii, așa sunt și reacțiile. Dar, și de această dată, nu am văzut pe nimeni care să vină cu anumite contraargumente. Nu am de gând să cobor la nivelul spectacolului și să mă antrenez în polemici cu cei care consideră că insultele și atacul la persoană pot compensa lipsa argumentelor.**

În orice litigiu, inclusiv de natură constituțională, există mai multe părți cu interese divergente. Este și firesc ca ea să nu fie pe placul tuturor, astfel încât va exista mereu cel puțin o parte care va fi nemulțumită. **În același timp, hotărârile Curții Constituționale nu sunt făcute și nici nu trebuie să fie făcute pentru a fi pe placul sau pentru a nu displace cuiva.** În acest context, merită atenție faptul că principalele critici ale hotărârii Curții Constituționale vin dintr-o singură tabără. Acest lucru e de înțeles, dacă e să ținem cont de faptul că a avut impact direct asupra unei anumite persoane.

Europa Libera: Decizia Curții Constituționale în privința lui Filat este una politică, a declarat Președintele Nicolae Timofti.

Alexandru Tănase: O singură precizare. Hotărârea Curții nu se referă la domnul Filat. Este o hotărâre prin care Curtea, interpretând Constituția, a stabilit un principiu: „Prim-ministrul unui Guvern demis prin moțiune de cenzură pentru suspiciuni de corupție se află în imposibilitatea de a-și exercita atribuțiile”. Curtea stabilește anumite principii nu pentru a fi aplicate unor persoane, ci pentru a putea trata anumite situații prezente și viitoare.

În privința caracterului politic al hotărârii, pot să vă spun că și la case mai mari Guvernul recurge la acuzații de acest gen, atunci când anumite soluții judiciare nu-i sunt pe plac. Să ne amintim de reacția Guvernului Federației Ruse la Hotărârea CEDO în cazul Ilaşcu: „este o hotărâre pur politică, iar instanța de la Strasbourg și-a depășit competențele”. La 25 mai 2010, Camera Superioară a Parlamentului rus (Совет Федерации) a făcut publică poziția sa la Hotărârea în cazul Cononov v. Federația Rusă. Voi cita doar un alineat al acestei declarații: „Această hotărâre nu este bazată pe normele de drept, ci este dictată de considerente exclusiv politice”. Eu nu văd nici o diferență dintre aceste atitudini. Va îndemn să vedeți care a fost reacția MAE a Federației Ruse în cauza Catan v. Moldova și Federația Rusă (școlile românești din Transnistria): „MAE FR consideră arbitrară și motivată politic hotărârea CEDO” referitoare la statutul școlilor moldovenești din Transnistria”.

Europa Libera: Dar și Președintele Nicolae Timofti este jurist...

Alexandru Tănase: Am tot respectul pentru dl N. Timofti, în calitatea sa de Președinte al Republicii Moldova. În calitatea mea de judecător constituțional, nu consider potrivit să comentez declarațiile dânsului. Accept că domnul Președinte are o altă viziune asupra interpretării articolelor 101 și 103 din Constituție, dar cu toate acestea, *potrivit articolul 135 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională, și nu Președintele țării, este singura autoritate abilitată de Constituție să exercite controlul constituționalității decretelor Președintelui Republicii Moldova, precum și să interpreteze Constituția.*

Europa Liberă: Ați fost influențat politic asupra luării acestei decizii? Doar se aștepta formarea unei noi majorități parlamentare.

Alexandru Tănase: Curtea nu interpretează Constituția în funcție de majoritățile parlamentare care se constituie. Faptul că hotărârea CC produce un impact mai mare sau mai mic asupra unui sau altuia din actorii politici nu înseamnă că este influențată politic. În aceeași ordine de idei,

nu există nici un impediment legat de hotărârea CC, care ar împiedica constituirea unei majorități parlamentare. Ce împiedică această majoritate parlamentară să formeze un Guvern în frunte cu un alt Prim-ministru. Nimic. Decât dacă nu se dorește folosirea acesteia ca pretext în acest sens.

Legile, hotărârile de guvern sau de parlament sunt expresii ale voinței politice. Prin urmare, hotărârile Curții, prin care aceste acte sunt invalidate, în mod inevitabil produc nu doar consecințe juridice dar și politice. Dacă prin absurd ar fi să acceptăm logica „influențelor politice”, ar rezulta că de fiecare dată când se dă dreptate unui actor politic, Curtea e influențată de celălalt actor politic. E o logică nu numai că falsă, dar chiar absurdă.

Europa Libera: Din componența Curții fac parte cel puțin doi judecători care în trecut au fost parlamentari, din partea a doua partide politice. Decizia Curții din 22 aprilie a fost influențată de acest fapt?

Alexandru Tănase: Trebuie să constat că asistăm la un atac fără precedent, după intensitate și gravitatea acuzațiilor și limbajului folosit, la adresa judecătorilor CC. Fiți atenți la limbajul folosit: „idioți cu diplomă”, „caracatița de la Curte”, „beduin al lui Plahotniuc” sau „Curtea i-a tăiat penisul lui Vlad Filat, Ambasadorul SUA condamnă Hotărârea Curții Constituționale”. Obligația de rezervă a judecătorilor Curții ne plasează în situația de a nu putea riposta cu aceleași arme sau folosind același limbaj. Este însă regretabil când (foști) demnitari de asemenea rang sau instituții media, își permit asemenea insinuări la adresa Curții Constituționale și a judecătorilor săi. Îmi amintesc doar de un exemplu similar în România, anul trecut. Sa nu se creadă ca nimeni nu vede și nu ține cont de aceste derapaje în respectarea statului de drept și a autorității Curții Constituționale.

Un alt aspect extrem de important: această hotărâre a fost adoptată în unanimitate, de judecători desemnați de toate cele trei autorități și cu votul tuturor componentelor majorității de guvernare. Ceea ce eu cred că nu s-a înțeles este faptul că judecătorii Curții nu reprezintă nici autoritățile, nici persoanele care i-au votat. Faptul de a-i fi desemnat și de a le cere pentru asta subordonare este absolut greșit. Este la fel ca și în cazul Curții de la Strasbourg – un judecător desemnat de un stat este totalmente independent de acest stat. Judecătorii sunt independenți în acțiuni și decizii, și se supun numai Constituției. Eu cred că aceasta e principala chestiune pe care politicienii nu au înțeles-o și care provoacă atacurile virulente la adresa judecătorilor Curții. De fapt, eu cred că nu trecutul politic al unor judecători îi deranjează pe cei care atacă Curtea, ci faptul că acești judecători nu țin cont de interesele lor politice de moment.

Europa Libera: De altfel cum comentați declarația Ambasadorului SUA William H. Moser prin care condamnă decizia Curții Constituționale?

Alexandru Tănase: Este un fals regretabil. Ambasadorul William H. Moser nu a condamnat niciodată Hotărârea Curții Constituționale. Regret că se recurge la ademenirea metode. Domnul ambasador a declarat următoarele: „Eu deseori am spus că Moldova trebuie să aibă o politică de toleranță zero față de corupție, și nici un funcționar public nu poate fi mai sus de lege, dar principiile democratice la fel prevăd că persoanele sunt inocente până nu este dovedită vina lor și nu invers”. Hotărârea Curții Constituționale din 22 aprilie este în concordanță deplină cu această aserțiune a domnului Ambasador W. Moser. Pana la finele acestei săptămâni va fi finalizată traducerea oficială a hotărârii în limba engleză, ca fiecare demnitar european sau diplomat acreditat la Chișinău să poată formula propriile concluzii despre aceasta în cunoștință de cauză.

Europa Libera: Și-a respectat Curtea Constituțională propria jurisprudență în privința prezumției nevinovăției?

Alexandru Tănase: Urmărind reacțiile la Hotărârea Curții Constituționale din 22 aprilie, am rămas surprins cât de mulți specialiști în drept constituțional avem în această țară. În mod special, mă refer la cei care s-au aventurat în interpretări privind prezumția de nevinovăție. Eu cred că răposatul Sir William Garrow (avocat britanic care a introdus în jurisprudența britanică principiul prezumției nevinovăției în acuzațiile penale) ar fi fost uimit să vadă cât de tare a evoluat gândirea juridică de pe malurile Bâcului, interpretând teoriile sale.

Nu pot face altceva decât să constat că lipsa unor argumente relevante i-a **determinat unii să invoce „încălcarea prezumției nevinovăției”**. Nu voi veni cu interpretări proprii, ci doar voi face referire la faptele care au „fost trecute cu vederea” de comentatori: **Prezumția nevinovăției este un principiu al dreptului penal, în timp ce Curtea vorbește de răspunderea politică a Guvernului.** Mandatul politic se bazează pe încredere și nu sunt necesare sentințe de condamnare pentru a justifica pierderea încrederii. Cazurile invocate din jurisprudența Curții Constituționale sunt pure speculații și se referă la cu totul alte situații. Nu poți face analogie dintre prezumția dobândirii licite a proprietății și prezumția de nevinovăție în materie penală, doar din simplu motiv ca în ambele sintagme figurează termenul „prezumție”. La fel nu este posibil de împărțit 10 kilometri la 10 kilograme, din simplu motiv ca în ambele unități figurează cifra 10.

Europa Libera: Au mai existat precedente în țara noastră, când persoane care sunt prezumate a fi nevinovate au fost demise din funcții publice?

Alexandru Tănase: Bineînțeles. Să luam speța referitoare la persoanele care au participat la vânătoarea din Pădurea Domnească. Toți, inclusiv principalul suspect, beneficiază în continuare de prezumția nevinovăției, deoarece încă nu există nici o sentință de condamnare. Cu toate acestea, persoanele publice prezente la acea vânătoare au demisionat din funcțiile deținute. De ce au demisionat dacă se prezumă a fi nevinovate? Deoarece mandatul pe care l-au deținut s-a bazat pe încredere, or pentru pierderea încrederii nu sunt necesare sentințe de condamnare. Un alt caz este cel ex-Președintelui CNPF, care în toamna anului 2011 și-a prezentat demisia, deoarece instituția pe care o conducea nu a reacționat adecvat la tentativele de acaparare ostilă a acțiunilor unor bănci. Și această persoană a beneficiat de prezumția de nevinovăție, dar a demisionat deoarece mandatul său s-a bazat pe încredere, pe care a pierdut-o.

Europa Libera: Pe ce s-a bazat Curtea când s-a referit la așa zisele „suspiciuni”?

Alexandru Tănase: Curtea nu a inventat termenul de „suspiciuni”, ci a făcut trimitere la un act juridic emis de Parlament – textul moțiunii de cenzură în baza căruia a fost demis Guvernul. **Adițional, Curtea a obținut informații oficiale de la organele de urmărire penală, pentru a se convinge că motivele invocate în moțiunea de cenzură se bazează pe fapte. Rezonabilitatea motivelor invocate în moțiune a fost confirmată și de faptul că acuzațiile de corupție nu au condus la inițiativa Premierului de suspendare din funcție a celor vizați.** Mai mult ca atât, întreaga societate a asistat la adevărate tentative de obstrucționare a activității organelor de urmărire penală, precum solicitarea demisiei directorului CNA sau impunerea interdicției acestuia de a asista la ședințele Guvernului. Aceste acțiuni au generat pierderea încrederii Parlamentului față de actualul Guvern.

Europa Libera: Faptul că fostul Premier Filat spune că se va adresa la CEDO e calea cea mai potrivită? Și cum ar putea reacționa Curtea de la Strasbourg?

Alexandru Tănase: Nu pot decât să salut decizia fostului Premier de a supune hotărârea CC din 22 aprilie 2013 unei verificări la CEDO. Recunosc sincer că voi urmări cu mult interes acest dosar (dacă, bineînțeles, dumnealui nu se va răzgândi sau dacă Guvernul nu va reglementa amiabil). Am declarat mereu că toate hotărârile CEDO, indiferent de soluția

pe care o conțin, sunt în favoarea drepturilor omului, prin urmare, în favoarea statelor semnatare ale Convenției Europene, care pot astfel să-și amelioreze sistemul de protecție a drepturilor omului.

La rândul meu, sunt absolut convins că Hotărârea Curții Constituționale din 22 aprilie 2013 este perfect legală și în conformitate totală cu spiritul Convenției Europene. La fel, nu am nici un dubiu că domnului Filat nu i-a fost încălcat vreun drept garantat de Convenția Europeană. În ceea ce spun, mă bazez nu doar pe propria înțelegere a Convenției, dar și pe experiența mea de participare în peste douăzeci de dosare la CEDO.

Europa Libera: Vlad Filat spune și el că decizia Curții este una politică și că, dacă textul a fost scris de Curte, atunci intențiile au fost ghidate din afara Curții.

Alexandru Tănase: Domnului Filat, de altfel ca oricărui alt cetățean, Constituția îi garantează dreptul la libera exprimare. În ultimii ani, ne-am obișnuit cu asemenea gen de declarații, care plasează dubii, dar care nu se referă nici la o faptă concretă. În calitate de cetățean și de om politic, dl Filat este obligat să spună până la capăt „de cine au fost ghidate aceste intenții”. **Fără această precizare importantă nu văd cum ar putea fi comentate declarațiile fostului Premier.**

Europa Libera: Un grup de liberali reformatori au invocat încălcarea procedurii, cum puteți comenta aceste acuzații.

Alexandru Tănase: Nu pot comenta nicicum aceste declarații deoarece, situația când un parlamentar vine cu o solicitare la Curte, iar când curtea îi satisface solicitarea, acesta critică Curtea, nu se încadrează nici într-o logică. Vreau să mă credeți că este prima dată când mă ciocnesc cu așa ceva în întreaga carieră profesională.

Europa Libera: „Nu a fost o lovitură împotriva lui, ci împotriva Republicii Moldova”, a subliniat fostul Premier.

Alexandru Tănase: Nu sunt eu cel care trebuie să decid dacă e corectă sau nu identificarea unei persoane cu statul. Cu riscul de a mă repeta, țin să reiterez că această hotărâre nu a fost scrisă pentru persoana ex-Premierului Filat, chiar dacă produce impact direct asupra acestuia. Ea stabilește niște principii generale de activitate și funcționalitate a instituțiilor fundamentale ale statului, ținând cont de realitățile concrete ale Republicii Moldova.

Europa Libera: Decizia CC se răsfrânge asupra întregului cabinet de miniștri, care vor fi în eventualitatea ca cineva va dori să candideze la o anumită funcție importantă în stat?

Alexandru Tănase: Hotărârea CC se referă la norme constituționale ce reglementează exercitarea funcției de Prim-ministru. Acesta a fost obiectul sesizării adresate la Curte. Bineînțeles, raționamentul Curții poate fi aplicat mutatis mutandis și în cazul altor demnitari. Aceasta înseamnă că, atunci când vor fi desemnate persoanele în noul Cabinet de Miniștri ar trebui să se țină cont de criteriile de integritate invocate de Curte. De altfel, faptul că CC a lăsat porțița deschisă pentru flexibilitate/apreciere discreționară în privința altor membri ai Guvernului demis, rezultă și din textul și dispozitivul Curții, în care CC a arătat că poate fi desemnat Prim-ministru interimar un alt membru al Guvernului, integritatea căruia nu a fost afectată. Este evident că membrii Guvernului demis, integritatea cărora nu a fost afectată se pot regăsi în noul Cabinet de miniștri.

Europa Libera: Care vor fi consecințele acestei decizii?

Alexandru Tănase: Curtea a interpretat evolutiv textul Constituției, la fel cum fac toate curțile din lume. În cazul de față, ar fi fost greșită o interpretare a prevederilor constituționale făcând abstracție de realitățile din Republica Moldova. Cea mai gravă problemă a Republicii Moldova, care nu permite dezvoltarea, care impune cetățenii să-și caute salvarea în străinătăți, care amenință cu disoluția statului este corupția. Peștele de la cap se strică. În aceste condiții, prevederile constituționale cu privire la statul de drept nu mai pot rămâne literă moartă, iar Curtea le-a dat înțeles clar, practic.

Da, este șocant, chiar dureros, dar necesar pentru prezentul și viitorul țării. Cei cu dubii de integritate nu pot fi numiți în înalte funcții publice, tot așa cum nu se pot iniția urmăriri penale fără temeii, în scopul denigrării, anihilării politice etc.

O primă consecință ar fi promovarea unor standarde de integritate mai mari la numirea persoanelor în funcții de conducere de rang înalt, Curtea instituind un grad înalt de responsabilizare a înalților demnitari de stat. Aplicarea strictă a criteriilor de integritate la numirea în funcții a înalților demnitari de stat nu poate să aibă decât consecințe benefice în lupta cu corupția. Dacă continuăm cu "merge și așa", ca „ăsta e băiat bun pentru ca-i dea-l nostru”, ne vom scufunda definitiv și ireversibil, iar statul Moldova nu va avea nici o șansă de supraviețuire

Legislație pertinentă

Constituția Republicii Moldova

Articolul 137

Judecătorii Curții Constituționale sînt inamovibili pe durata mandatului, independenți și se supun numai Constituției.

Articolul 138

Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă o pregătire juridică superioară, o înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 15 ani în activitatea juridică, în învățămîntul juridic sau în activitatea științifică.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului

Articolul 6 paragr. 1. Dreptul la un proces echitabil

1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Hotărîrea trebuie să fie pronunțată în mod public, dar accesul în sala de ședință poate fi interzis presei și publicului pe întreaga durată a procesului sau a unei părți a acestuia în interesul moralității, al ordinii publice ori al securității naționale într-o societate democratică, atunci cînd interesele minorilor sau protecția vieții private a părților la proces o impun, sau în măsura considerată absolut necesară de către instanță atunci cînd, în împrejurări speciale, publicitatea ar fi de natură să aducă atingere intereselor justiției.

Legea cu privire la Curtea Constituțională

Articolul 17. Obligații

Judecătorul Curții Constituționale este obligat:

- a) să-și îndeplinească atribuțiile cu imparțialitate și în respectul Constituției;
- b) să păstreze secretul deliberărilor și al voturilor și să nu ia poziție publică sau să dea consultații în probleme de competența Curții Constituționale;
- e) să nu permită folosirea funcției sale în scop de propagandă de orice fel;
- f) să se abțină de la orice acțiune contrară statutului de judecător.

Articolul 18. Vacanța funcției

(1) Mandatul de judecător al Curții Constituționale încetează și se declară vacanța funcției în caz de:

c) ridicare a mandatului;

(2) Încetarea mandatului și vacanța funcției în cazurile prevăzute la alin. (1) lit. a), b), d) se declară prin dispoziție a Președintelui Curții Constituționale, iar în cazul prevăzut la lit. c) de către Curtea Constituțională.

Articolul 19. Ridicarea mandatului

(1) Mandatul judecătorului Curții Constituționale încetează prin ridicarea imunității judecătorului în caz de:

b) încălcare a jurământului și a obligațiilor funcției;

(2) Asupra ridicării imunității judecătorului și încetării exercitării funcției în cazurile prevăzute în alin. (1) decide Curtea Constituțională.

Analiza succintă a circumstanțelor de fapt prin prisma legislației și jurisprudenței pertinente

Conform legislației pertinente, jurisprudenței Curții Constituționale, dar și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, judecătorul, în exercitarea mandatului său, are o serie de obligații, printre care și obligația de a veghea respectarea prestigiului justiției, interzicerea imixtiunii sub altă formă decât cea prevăzută de lege în activitatea altor puteri în stat, să păstreze secretul deliberărilor și al votării și să nu ia poziție publică sau să dea consultații în probleme ce țin de competența Curții Constituționale, să nu permită folosirea funcției sale în scop de propagandă de orice fel etc.

Ieșirile publice, citate anterior, ale președintelui Curții Constituționale, domnul Alexandru Tănase stârnesc o serie de interpretări și controverse în ceea ce privește limita dintre libertatea de exprimare a unui judecător constituțional/președinte al Curții Constituționale și obligațiile sale funcționale, inclusiv obligația de a veghea nu doar independența obiectivă, dar și cea subiectivă, descrisă cu lux de amănunte în jurisprudența CEDO.

Aceste controverse devin și mai evidente, odată ce ex-președintele Curții Constituționale, domnul Dumitru Pulbere, care pentru exprimarea unei opinii publice asupra unei probleme care urma să fie soluționată colegial de către Înalta Curte a fost eliberat din funcția de președinte. Or, discursurile publice ale domnului Tănase vizează nu doar chestiuni ce țin de competența Curții (chestiunea privind dizolvarea parlamentului în ultimele 6 luni de mandat al președintelui Republicii Moldova, comentarea hotărârii Înaltei Curți privind moțiunea de cenzură a guvernului-Filat, votarea de către guvernul demisionar Gaburici a 50 de proiecte la pachet, posibilitatea membrilor guvernului demisi pentru corupție de a face parte din noul guvern, posibilitatea autodizolvării Parlamentului¹), dar vizează atacuri indirecte asupra partidelor care au fost la guvernare până în 2009, cât și după 2009. Totodată domnul Tănase admite atacuri și asupra puterilor în stat și asupra modului de guvernare, atacuri care sânt justificate din punct de vedere politic, însă sânt în contradicție cu statutul de judecător și președinte al Curții Constituționale. Mai mult, unele dintre declarațiile domnului Tănase, aparent, au elemente de propagandă politică (controlul puterii de stat prin interpuși, corupția instituționalizată ș. a.). Nu este de neglijat nici faptul că, domnul Tănase dă aprecieri discursurilor și declarațiilor politice ale unor ambasadori. Notăm că, autorul proiectului este de acord cu declarațiile politice ale domnului Tănase, cu privire la acapararea puterii în stat după 2009 încoace și funcționarea acesteia prin persoane interpușe, dar aceste declarații, aparent, sânt incompatibile cu funcția de judecător și președinte al Curții Constituționale.

De altfel, în opinia autorului sesizării, aceste declarații aduc atingere gravă prestigiului Înaltei Curți, or, domnul Tănase, declarând în principiu faptul că, Republica Moldova este un stat

captiv, în principiu, pune la îndoială și capacitatea Înaltei Curți de a asigura respectarea Constituției de către puterile în stat, fapt care este extrem de grav și decredibilizează și discreditează rolul Înaltei Curți. Acest fapt este și mai evident, odată ce domnul Tănase doar aduce critici fără a explica măsurile întreprinse de către Înalta Curte pentru a scoate țara din captivitate, a demola sistemul politic controlat prin interpuși și a reveni în albia constituționalității.

Spre regret, nici-unul dintre judecătorii Înaltei Curți nu s-a sesizat și nu a întreprins nici o măsură legală pentru a analiza situația, explicând opiniei publice că, toate ieșirile președintelui Curții Constituționale sânt în limitele cadrului legal fie pentru a sancționa conform legii ieșirile publice ale domnului Tănase, în cazul în care acestea sânt contrare statutului de judecător și președinte al Curții Constituționale.

În asemenea circumstanțe autorul sesizării s-a văzut obligat să înainteze prezenta sesizare de interpretare a noțiunii de independență a judecătorului Curții Constituționale prevăzută de Constituție.

IV CERINȚELE AUTĂRULUI SESIZĂRII

Urmare a celor expuse și în temeiul art. 135 lit. b) din Constituție

solicit:

a admite prezenta sesizare
a răspunde la următoarele întrebări:

1. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: În Moldova mereu a existat corupție, începând cu marele jaf al patrimoniului național, numit marea privatizare, când guvernării de la acea vreme au pus mâna pe întreg patrimoniul statului, și terminând cu furtul miliardului. Din păcate, în acest sfert de secol de independență, cuvântul corupție a devenit sinonim cu cuvântul stat. *Nu cred că astăzi se fură mai mult ca în 2005 sau în 1995. Problema este cu totul alta. În 2009, oamenii au obținut o speranță că lucrurile se vor schimba: că se va termina cu năvălismul, că banii publici vor fi administrați corect, că în economie se va instaura o competiție onestă, iar justiția va face dreptate - nu banii, că opțiunea europeană este una fermă și nu o minciună cum a fost până la 2009.* Societatea credea, în naivitatea sa, că în rezultatul revoluției twitter, la putere va veni o nouă clasă politică. Din păcate, cu trecerea timpului s-a constatat că totul a fost o iluzie. *Puterea de stat este împărțită exact de aceleași persoane ca și până la 2009, cu mici excepții, iar integrarea europeană este mai mult mimată decât asumată conștient și plenar de cei care dețin puterea în stat.* Iată de ce cred că acest protest este mai degrabă unul împotriva mimării integrării europene. Este un protest împotriva minciunii și ipocriziei în care s-au scufundat guvernările de la 2009 încoace.

2. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: *Permanentele scandaluri de corupție din cadrul puterii, lipsa oricărui progres în reforma justiției, i-a făcut pe oameni să înțeleagă că ei*

sunt mințiți, că sub paravanul integrării europene, de fapt, au loc cu totul alte lucruri. De asta cred că asistăm mai degrabă la un protest împotriva minciunii instituționalizate.

3. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: *Corupția este generată de actualul sistem politic și administrativ din țară, care permite exercitarea unui control quasi-general asupra puterii de stat și reduce la zero ideea de separație a puterilor în stat. Republica Moldova este guvernată prin persoane interpuse. Adevărații decidenți sunt alții decât cei care dețin anumite funcții în stat. Această problemă nu poate fi rezolvată prin proteste, demisii și, cu atât mai mult, prin măsuri represive. Este necesară o reformă structurală fundamentală de asemenea natură, încât nimeni să nu poată controla întreaga putere în stat. Atâta timp cât într-un cabinet, unde încap trei-patru persoane, se va decide cine va fi șeful statului, mai apoi, în același cabinet, se va decide pe cine acest șef al statului va propune ca prim-ministru, și tot așa mai jos, nici un protest, demisie sau arestări nu vor avea niciun efect. Este necesar de a modifica sistemul astfel încât să avem partide cu democrație internă, unde deciziile ar fi luate de organele de partid, dar nu pe culoare. Este necesar să avem un parlament, unde deputații ar avea vocea lor, dar nu doar vociferează ce le spune șefu'. Doar asemenea reforme pot conduce la o altă calitate a guvernării, implicit și la dispariția mării corupții.*

4. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: *Instituțiile statului nu funcționează așa cum trebuie să funcționeze deoarece sistemul de stat este astfel construit. Din moment ce avem un sistem ce permite ca puterea de stat să fie distribuită și exercitată de trei-patru persoane, dar nu de parlamentari și de membrii guvernului, altfel nici nu poate fi. Avem un sistem apropiat celui sovietic, unde există un „polițbiuro” care decide totul, iar miniștrii și deputații, doar validează aceste decizii. Într-un asemenea sistem este naiv să te aștepti ca instituțiile statului să funcționeze altfel. Voi repeta ce am spus mai sus și cu alte ocazii: măsurile represive au un rol adiacent, complementar în cadrul inițiativelor anticorupție. Luate separat, nu vor produce nici un efect. Vom umple pușcăriile cu „țapi ispășitori” și aceștia aleși selectiv, iar marea corupție nu va fi afectată, exact ca pe timpul sovietic. Peste câțiva ani, vom ajunge să constatăm că sistemul se va adapta, iar lucrurile vor rămâne în mare parte la fel. Să nu uităm că justiția și sistemul de urmărire penală este format tot de zona politicului. Iată de ce, fără o reformă fundamentală a sistemului politic, lichidarea mării corupții nu va fi posibilă.*

5. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: *Este un subiect pe care nu vreau să-l comentez. Mă voi limita la mențiunea că, din punct de vedere politic și moral, astăzi partidul din care am făcut cândva parte are prea puțin în comun cu partidul la fondarea căruia am participat în 2007.*

6. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: Constitutia prevede doar trei cazuri de dizolvare a Parlamentului: imposibilitatea alegerii șefului statului, imposibilitatea formării guvernului și imposibilitatea adoptării legilor. Nici una din aceste circumstanțe nu pot fi constatate. Mai mult, în ultimele 6 luni din mandatul președintelui, Parlamentul nu poate fi dizolvat. Din moment ce Parlamentul nu poate fi dizolvat, nici alegerile anticipate nu au cum să aibă loc. Sunt cerințe care sună bine și mobilizator pentru public, dar fără șanse de realizare.

7. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: Eufemistic vorbind este o situație cam stranie când primul ministru își anunță public demisia, liderii principalelor partide parlamentare declară că încep negocierile privind formarea unui nou guvern, iar peste patru zile guvernul demisionar este convocat într-o ședință, de parcă ar fi un guvern plenipotențiar, unde adoptă peste 50 de proiecte, o bună parte din care aparent depășesc prevederile constituționale, care vorbesc de "îndeplinirea numai a funcțiilor de administrare a treburilor publice, până la depunerea jurământului de către membrii noului Guvern".

8. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: Atunci când am constatat că Parlamentul a încălcat procedura obligatorie prevăzută de Constituție privind alegerea Președintelui Republicii Moldova prin vot secret, din nou am fost supuși unor critici foarte dure. **Dacă vă amintiți, exact aceleași persoane care ne atacă azi, ne acuzau de uzurparea puterii în stat. Bunăoară, ex-ministrul justiției, dl Ion Păduraru, declara cu privire la Hotărârea CC din 12 ianuarie 2012 că „este cea mai rușinoasă hotărâre luată de Curtea Constituțională vreodată”, că „parlamentul nu este legitim și nu are dreptul să aleagă președintele, iar dacă îl va alege acesta va fi unul nelegitim”. Tot dumnealui declara că pentru a intra în câmpul legalității, Parlamentul trebuie dizolvat, urmând a se purcede la alegeri anticipate. În mod surprinzător, după alegerea dlui N. Timofti în funcția de Președinte al țării, dl Ion Păduraru a devenit secretar general al administrației prezidențiale. A acceptat această funcție, uitând de pretinsa „lipsă de legitimitate” a actualului Parlament și Președinte. Un alt „critic” vehement al hotărârii CC din 22 aprilie, la fel de virulent convingea societatea în 2008 că legea privind interdicția dublei cetățenii pentru persoane publice este perfect legală și nu încalcă nimănui niciun drept. Cu toții știm soluția adoptată de CEDO în cazul cu dubla cetățenie. Reacția la hotărârile Curții Constituționale reprezintă un indice de maturitate a clasei politice. **Cum sunt politicienii, așa sunt și reacțiile. Dar, și de această dată, nu am văzut pe nimeni care să vină cu anumite contraargumente. Nu am de gând să cobor la nivelul spectacolului și să mă antrenez în polemici cu cei care consideră că insultele și atacul la persoană pot compensa lipsa argumentelor.****

În orice litigiu, inclusiv de natură constituțională, există mai multe părți cu interese divergente. Este și firesc ca ea să nu fie pe placul tuturor, astfel încât va exista mereu cel puțin o parte care va fi nemulțumită. **În același timp, hotărârile Curții Constituționale nu sunt făcute și nici nu trebuie să fie făcute pentru a fi pe placul sau pentru a nu displace cuiva.** În acest context, merită atenție faptul că principalele critici ale hotărârii Curții Constituționale vin dintr-o singură tabără. Acest lucru e de înțeles, dacă e să ținem cont de faptul că a avut impact direct asupra unei anumite persoane.

9. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: **Este un fals regretabil. Ambasadorul**

William H. Moser nu a condamnat niciodată Hotărârea Curții Constituționale. Regret ca se recurge la ademenia metode. Domnul ambasador a declarat următoarele: „Eu deseori am spus că Moldova trebuie să aibă o politică de toleranță zero față de corupție, și nici un funcționar public nu poate fi mai sus de lege, dar principiile democratice la fel prevăd că persoanele sunt inocente până nu este dovedită vina lor și nu invers”. Hotărârea Curții Constituționale din 22 aprilie este în concordanță deplină cu această aserțiune a domnului Ambasador W. Moser. Pana la finele acestei săptămâni va fi finalizată traducerea oficială a hotărârii în limba engleză, ca fiecare demnitar european sau diplomat acreditat la Chișinău să poată formula propriile concluzii despre aceasta în cunoștință de cauză.

10. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: **Hotărârea CC se referă la norme constituționale ce reglementează exercitarea funcției de Prim-ministru. Acesta a fost obiectul sesizării adresate la Curte. Bineînțeles, raționamentul Curții poate fi aplicat mutatis mutandis și în cazul altor demnitari. Aceasta înseamnă că, atunci când vor fi desemnate persoanele în noul Cabinet de Miniștri ar trebui să se țină cont de criteriile de integritate invocate de Curte.** De altfel, faptul că CC a lăsat porțița deschisă pentru flexibilitate/apreciere discreționară în privința altor membri ai Guvernului demis, rezultă și din textul și dispozitivul Curții, în care CC a arătat că poate fi desemnat Prim-ministru interimar un alt membru al Guvernului, integritatea căruia nu a fost afectată. Este evident că membrii Guvernului demis, integritatea cărora nu a fost afectată se pot regăsi în noul Cabinet de miniștri.

11. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: Nu este o știre, ci este un fals grosolan, care se încadrează perfect în logica politică de pe malurile Bâcului. În primul rând, funcția de procuror general nu este vancantă. Nu văd cum această funcție ar deveni vacantă înainte de expirarea mandatului actualului procuror general. Prin urmare discuția este lipsită de sens. Chiar dacă ar fi să admitem că această funcție ar fi vacantă, niciodată persoanele care controlează puterea în Republica Moldova nu ar permite accederea mea într-o asemenea funcție.

12. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: Curtea a interpretat evolutiv textul Constituției, la fel cum fac toate curțile din lume. **În cazul de față, ar fi fost greșită o interpretare a prevederilor constituționale făcând abstracție de realitățile din Republica Moldova. Cea mai gravă problemă a Republicii Moldova, care nu permite dezvoltarea, care impune cetățenii să-și caute salvarea în străinătăți, care amenință cu disoluția statului este corupția.** Peștele de la cap se strică. În aceste condiții, prevederile constituționale cu privire la statul de drept nu mai pot rămâne literă moartă, iar Curtea le-a dat înțeles clar, practic.

13. este sau nu conformă art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională următoarea declarație: **În spațiul public se vehiculează multe ipoteze legate de dizolvarea Parlamentului,** care, din păcate, sunt destul de departe de realitate, oricât de mult s-ar dori acest lucru, chiar dacă parlamentarii și-ar dori alegeri anticipate, Constituția nu le oferă lor posibilitatea de autodizolvare

14. În cazul în care unele dintre declarațiile vizate la pct. 1-13 din solicitările autorului sesizării sânt contrare art. 137 și art. 138 din Constituție și art. 17 lit. a, b, e și f din Legea cu privire la Curtea Constituțională, care sânt consecințele juridice pentru acel judecător ce a admis asemenea încălcări?

15. În cazul în care declarațiile președintelui Curții Constituționale privind conducerea statului prin interpuși sânt veridice, este acest fapt temei de dizolvare a Parlamentului Republicii Moldova?

V. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURA

Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte.

Data:

17 noiembrie 2015

Locul:

mun. Chișinău

Cu respect

Vlad BĂTRÎNCEA

Vasile Bolea

The image shows two handwritten signatures. The one on the left is a cursive signature that appears to read 'V. Bolea' and is enclosed in a hand-drawn oval. The one on the right is a more complex, stylized cursive signature.

ⁱ Notă: în constituția Cehiei nu este prevăzut dreptul de autodizolvare al Parlamentului, cu toate acestea, Parlamentul s-a autodizolvat. Până la ieșirile publice ale domnului Tănase cu privire la această chestiune, deputații fracțiunii PSRM intenționau să se adreseze către Înalta Curte cu o cerere de interpretare a Constituției cu privire la chestiunea autodizolvării însă au renunțat anume datorită declarațiilor domnului Tănase, care și-a asumat rolul Curții.